

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ
(1879 - 1958)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 2004

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

99

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Шуловић и Снежана Миљановић

Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом 125. годишњице од рођења научника Милутина Миланковића. Изложба је отворена од 14. октобра до 10. новембра 2004. године у витринама испред свечане сале Матице српске, а коришћена је грађа из збирки Библиотеке Матице српске. Испод сваке каталожке јединице уписане су сигнатуре.

Миланковић је свету на прави начин открио Сунце – односно осунчавање, јер су људи и поред прихватања Коперниковог хелицентричног система наставили да живе геоцентрично – узроци за разноврсна догађања и промене тражени су и даље на Земљи. Сви су у Сунце свакодневно гледали, али га нико није на потпун – истинит начин разумео. Тек је Миланковић схватио прави одлучујући утицај "чистог небеског Сунца" (И. Андрић) на већину дуготрајних и неумитних промена које одређује редослед догађаја, први само у историји природе, а затим и у људском трајању на Земљи у геолошком времену.

Никола К. Пантић, 2001

Миланковића можемо сматрати оснивачем савремене Примењене математике на Београдском универзитету.

Научни радови посвећени су проблему соларне климе и температура на планетама. Теорију планетних температура нарочито је развио и разрадио за нашу планету, чиме је створио своју познату математичку теорију Земљине климе. Миланковићева теорија о померању Земљиних полова изложена је у капиталном делу *Приручник за геофизику*. На плану астрономије бавио се успешно реформом грегоријанског календара.

Милица Мужичевић, 1979

Епохално дело Милутина Миланковића, математичка теорија колебања климе и његова крива осунчавања, на уочљив и једноставан начин показало је како је обављено колебање сунчеве енергије које су поједине тачке на Земљиној површини примиле за последњих 650 000 година, током квартарне периоде. Оно је дало објашњење о природи и еволуцији глобалних захлађења на Земљи у њеној релативно блиској геолошкој прошлости, праћених појавама великих ледника у пределима виших геолошких ширина и на високим планинама. Миланковићева крива осунчавања појавила се скоро 90 година после пионирског предавања алпског истраживача Луја Агазиса одржаног у швајцарском граду Нојштатулу. Овај природњак је први јавно изнео тада јеретичку теорију о постојању леденог доба и указао на ледничко порекло многих геолошких творевина и геоморфолошких облика у Алпима, ван данашњег појаса заглечеравања.

Слободан Кнежевић и Драженко Ненадић, 1999

Миланковић је математички анализовао и Ајнштајнову специјалну теорију релативности. Први пут је 1912. године испитивао услове Мејкелсон – Молијеровог огледа са становишта честичне природе светлости и показао да тај опит не може да буде доказ за исправност другог постулата теорије релативности ("светлост се од извора простире сталном брзином, независно од кретања извора према посматрачу или од њега"). Следећег пута, 1923. године, вратио се истом проблему постављајући питања о утицају Доплеровог ефекта.

Александар Петровић, 2002

Кад се ради о научном делу Милутина Миланковића треба знати не само да је он био грађевински инжењер, који је у својој младости радио и бројне пројекте, па и сам изводио радове у једном од најпознатијих аустријских предузећа, не само да је био један од првих доктора Бечке техничке велике школе, дакле човек чије је стручно и научно знање било већ признато већ и чињеницу да је он и духовно припадао младој научној школи Бечког универзитета, која се тада налазила у пуном

стваралачком замаху. У схватању природних појава он дели мишљење Бечког филозофског круга и понекад ће се позивати и на мишљење о науци филозофа Ernsta Маха. Својим радовима, и то оним најзначајнијим, он чини компоненту, и то врло важну, групе бечких научника о истраживању Земље као небеског тела. Његови другови на том путу су позната имена Бечке школе, пре свега чувени професори Кепен и Вегенер, са којима је био у дугогодишњем пријатељству. Из три групе његових научних радова: небеске механике, математичке теорије климе и секуларних варијација Земљиних полова (објашњење појаве ледених доба) у последње две се осећа, у избору проблема, методи обраде и примени резултата, не само смисао за повезивање теорије и праксе, једноставност математичке формулације и решења већ и тумачење добивених резултата на природан начин. Ти радови представљају складну целину, која се развија као неимарски објекат, али која увек има за циљ објашњење природних феномена, поглед на проблеме природних наука, где се искључује свака случајност, где су и крајње неравномерне појаве подвргнуте физичким и математичким законима, где свака последица има своје научно објашњење исказано бројем и мером.

Миодраг Томић, 1979

На XV конгресу Међународне астрономске уније одржаном у Сиднеју (1973) око 190 већих кратера (чији је пречник већи од 100 км) на Марсу, добило је имена познатих научника који су се непосредно бавили изучавањем Марса или су својим радовима допринели бољем схватању природе ове планете. Један од тих кратера добио је име Милутина Миланковића (+147°, +55°).

Милица Инђић, 1993

Миланковић је умео да одабере оригиналан научни проблем, а имао је смелости да приступи његовом решавању и онда кад је он у први мах изгледао врло тежак. Тако је још од 1912. године почео уз своја предавања из небеске механике и теоријске физике да се интересује за тзв. соларне климе (климе изазване само Сунчевим зрачењем) и температуре, које владају

на планетама. Први радови у вези са тим су: *Прилог теорији математске климе*, у *Гласу Српске краљевске академије* 1912. и *О примјени математичке теорије спровођења топлоте на проблеме космичке физике*, у *Раду Југословенске академије знаности и умјетности* 1913. Овом проблему се посветио у потпуности за време своје интернације у Будимпешти и до половине 1917. године саставио књигу *Mathematische Grundlagen der kosmischen Strahlungslehre* (*Математички основи науке о космичком зрачењу*).(...)

Овом публикацијом он приступа заснивању своје теорије о глацијалним периодима леденог доба... Миланковићева теорија планетних температура, између осталог, омогућила је одређивање средње годишње температуре на површини Марса од $-17\text{ }^{\circ}\text{C}$ (што је нешто више него што се данас зна). Међутим, то је значило да је средња температура на површини Марса нижа читавих $30\text{ }^{\circ}\text{C}$ него на Земљи. То је одмах постало врло популарно, јер је одлучивало у корист оних који су тврдили да на Марсу нема високо развијених бића, како је на пр. тада тврдио Фламарион, а то је данас и потврђено космичким истраживањима.

Татомир П. Анђелић, 1979

Целог живота избегавао сам сваку препирку и полемику. Не због тога што сам је се бојао, већ због тога што би реметила свезину мога расположења, неминовни услов за успешан научнички и списатељски посао.

Милутин Миланковић, *Успомене*, 1909-1944

Милутин Миланковић

ДЕЛА

1. Особина кретања у једном специјализираном проблему трију тела / од Милутина Миланковића. - У Београду : Штампано у Државној штампарији Краљевине Србије, 1909. - Стр. 218-222
П. о.: Глас Српске Краљевске Академије; 79.
Ш 14030
2. Реформа Јулијанског календара / од Милутина Миланковића. - Београд : Српска краљевска академија наука и уметности, 1923. - 52 стр.
Ш 20467
3. Кроз васиону и векове / М. [Милутин] Миланковић. У: Летопис Матице српске. – Год. 100, књ. 307, св. 1-2 (јануар-фебруар 1926), стр. 16-19.
П II 951, ПМС II 1
4. Кроз васиону и векове / М. [Милутин] Миланковић. – Нови Сад : Матица српска, 1928. – 212 стр.
Ш 8672
5. Небеска механика / од М. [Милутина] Миланковића. - Београд : Задужбина Луке Ћеловића-Требињца, 1935. - 333 стр.
Ш 28895
6. Durch ferne Welten und Zeiten / von Milutin Milankovitch. - Leipzig : Koehler & Amelang, cop. 1936. - 389 str.
П 105525
7. Кроз васиону и векове / написао Милутин Миланковић. - Београд : Југоисток, 1943. - 329 стр., [9] listova s tablama
Ш 84664
8. Кроз васиону и векове / написао Милутин Миланковић. - [2. изд.] - Београд : Југоисток, 1944. - 328 стр.
Ш 418505
9. Исак Њутн и Њутнова Принципија / Милутин Миланковић, Славко Бокшан. - Београд : Друштво "Никола Тесла", 1946. - 94 стр.
П 434795
10. Мика Алас / написали Милутин Миланковић и Јеленко Михаиловић. - Београд : Космос, 1946. - 109 стр.
П 4911

11. Оснивачи природних наука / Милутин Миланковић. - Београд : Друштво "Никола Тесла", 1947. - 88 стр.
II 434799
12. Основи небеске механике / М. [Милутин] Миланковић. - Београд : Просвета, 1947. - 97 стр.
III 3136
13. Астрономска теорија климатских промена и њена примена у геофизици / М. [Милутин] Миланковић. - Београд : Научна књига, 1948. - V, 159 стр.
III 3075
14. Историја астрономске науке од њених првих почетака до 1727 / М. [Милутин] Миланковић. - Београд : Научна књига, 1948. - 167 стр.
III 3076
15. Кроз царство наука / написао Милутин Миланковић. - Београд : Научна књига, 1950. - 285 стр.
II 434801
16. Kroz vasionu i vekove / Milutin Milanković. - Beograd : Tehnička knjiga, 1952. - 287 str.
II 434992
17. Успомене, доживљаји и сазнања из година 1909 до 1944. [1] / Милутин Миланковић. - Београд : Научна књига, 1952. - VI, 322 стр.
III 20500/1
18. Двадесет два века хемије / Милутин Миланковић. - Крагујевац : Светлост, 1953. - 97 стр.
II 24722
19. О Птолемајеву израчунавању броја π / Милутин Миланковић. - [Б. м. : б. и., 1953.]. - Стр. 11-14
П. о.: Зборник радова / САН, Математички институт; т. 35, књ.3, 1953.
III 2925
20. Историја астрономске науке од њених првих почетака до 1727 / М. [Милутин] Миланковић. - Београд : Научна књига, 1954. - 141 стр.
III 3077
21. Вавилонски торањ модерне технике / М. [Милутин] Миланковић. - Београд : [б. и.], 1955. - Стр. 137-150
П.о.: Глас / Одељење техничких наука Српске академије наука; т. 220, књ. 3.
III 10900

22. Наука и техника током векова / Милутин Миланковић. - Сарајево : Народна просвјета, 1955. - 118 стр.
I 14129
23. Nauka i tehnika tokom vekova / Milutin Milanković. - Sarajevo : Narodna prosvjeta, 1955. - 114 str.
I 14108
24. Основи небеске механике / М. [Милутин] Миланковић. - 2. изд. - Београд : Научна књига, 1955. - 96 стр.
III 10075
25. Техника у току давних векова / Милутин Миланковић. - Београд : Нолит, 1955. - 137 стр.
II 432157
26. Успомене, доживљаји и сазнања после 1944 године. [2] / Милутин Миланковић. - Београд : Научно дело, 1957. - 193 стр.
III 20500/2
27. Велики космички проблем / Милутин Миланковић. У: Научници / [избор и предговор Војислав Ђурић]. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Српска књижевна задруга, 1972. - Стр. 276-282.
II 50375
28. Pogled na ulogu Teslinih pronalazaka u razvitku elektrotehnike / Milutin Milanković. - [S. l. : s. n., 1977]. - Str. 5-18
Р. о.: Dijalektika; god. 12, br. 2, 1977, Beograd.
III 56964
29. Историја астрономске науке од њених првих почетака до 1727. / М. [Милутин] Миланковић. - 2. изд. - Београд : Научна књига, 1979. - 141 стр.
III 65272
30. Kroz vasionu i vekove / Milutin Milanković. - Beograd : Nolit, 1979. - 301 str.
II 74430
31. О Руђеру Вошковићу / Milutin Milanković. - Beograd : [s. n.], 1979. - Str. 13-19
Р.о.: Dijalektika; god. 14, br. 3-4, 1979, Beograd.
III 410483
32. Успомене, доживљаји и сазнања / Милутин Миланковић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1979. - XIX, 383 стр.
III 64579

33. Основи небеске механике / Милутин Миланковић. - 3. изд. -
Београд : Научна књига, 1980. - 96 стр.
 III 6609
34. Kratka zgodovina astronomije. Del 1, Od njenih prvih začetkov do
leta 1727 / Milutin Milanković. - [2. natis]. - Ljubljana : Društvo
matematikov, fizikov in astronomov SRS, 1982. - 180 str.
 II 87729/1
35. Kratka zgodovina astronomije. Del 1, Od njenih prvih začetkov do
leta 1727 / Milutin Milanković. - [3. natis]. - Ljubljana : Društvo
matematikov, fizikov in astronomov SRS, 1984. - 180 str.
 II 91630
36. Основи небеске механике / Милутин Миланковић. - 4. изд. -
Београд : Научна књига, 1988. - 96 стр.
 III 92242
37. Успомене, доживљаји, сазнања. Књ. 1 / Милутин Миланковић.
- Београд : Нолит, 1988. - 442 стр.
 II 407207/1
38. Успомене, доживљаји, сазнања. Књ. 2 / Милутин Миланковић.
- Београд : Нолит, 1988. - 500 стр.
 II 407207/2
39. Успомене / Милутин Миланковић. - [1. изд.]. - Београд : "Вук
Карацић", 1989. - 147 стр.
 II 412363
40. Nebeska mehanika / od Milutina Milankovića. - Novo
retrospektivno neizmenjeno izd. - Beograd : Vesta Company, 1995.
- 218 str.
 III 412855
41. 22 века хемије / Милутин Миланковић. - 2. изд. - Београд :
Музеј науке и технике : Завод за уџбенике и наставна средства,
1997. - 142 стр.
 III 416699
42. Канон осунчавања Земље и његова примена на проблем
ледених доба. (Део 1) / Милутин Миланковић. - [1. изд.]. -
Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - 369
стр.
 III 415908
43. Канон осунчавања Земље и његова примена на проблем
ледених доба. (Део 2) / Милутин Миланковић. - [1. изд.]. -
Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - 325
стр.
 III 415908/2

44. Кроз васиону и векове ; Кроз царство наука / Милутин Миланковић. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - 491 стр.

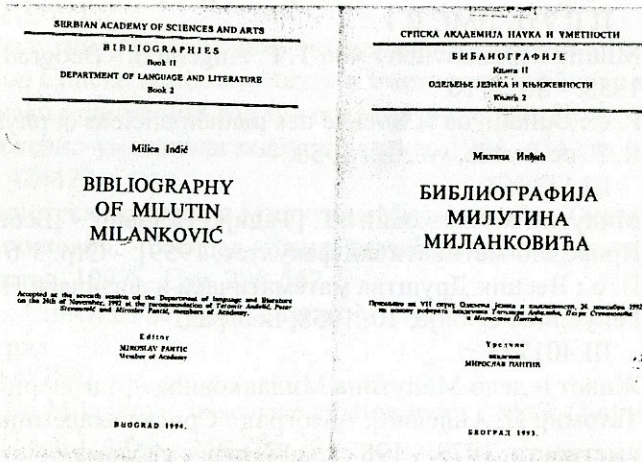
III 415213

45. Небеска механика ; Историја астрономске науке / Милутин Миланковић. - [1. изд.]. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - 461 стр.

III 415212

46. Списи из историје науке / Милутин Миланковић. - [1. изд.]. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - 552 стр.

III 415909

47. Успомене, доживљаји и сазнања / Милутин Миланковић. - [1. изд.]. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - 934 стр.

III 415408

48. Чланци, говори, преписка / Милутин Миланковић. - [1. изд.]. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - 660 стр.

III 416348

49. Canon of insolation and the ice-age problem / Milutin Milanković. - [1st ed.]. - Beograd : Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1998. - 634 str.

III 294034

50. Kroz vasionu i vekove / Milutin Milanković. - Beograd : Dereta, 2002. - 430 str.
I 44610
51. Успомене, доживљаји и сећања : одломци / Милутин Миланковић. У: Српски великани науке / Милутин Тасић. - Београд : Bookland, 2002. - Стр. 115-172.
III 431318
52. Кроз царство наука / Милутин Миланковић. - Београд : Дерета, 2004. - 459 стр.
I 46446

ЛИТЕРАТУРА

53. "Кроз Васиону и Векове". У: Летопис Матице српске. – Год. 102, књ. 318, св. 2 (новембар 1928), стр. 317.
II II 951, ПМС II 1
54. Milutin Milankovitch / von T. P. Angelitch. - Beograd : [s. n.], 1958. - Str. 8-10
P. o.: Bulletin de la Société des mathématiciens et physiciens de la R. P. de Serbie; vol. 10, 1958.
III 113967
55. Милутин Миланковић / Т. [Гадија] Пејовић. - [Београд : Природно-математички факултет, 1959]. - Стр. 3-6
П. о.: Весник Друштва математичара и физичара Народне Републике Србије; 10, 1958, Београд.
III 401723
56. Живот и дело Милутина Миланковића / [одговорни уредник Татомир П. Анђелић]. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1979. - 198 стр., [8] стр. с таблама
III 66676
57. Механицистички материјализам Милутина Миланковића / Андрија Б. Стојковић. У: Зборник за друштвене науке. - 67 (1979), стр. 7-24.
II II 805
58. Милутин Миланковић о класификацији наука / Андрија Б. Стојковић. У: Зборник за друштвене науке. - 69 (1980), стр. 133-152.
II II 805
59. Живот и дело Милутина Миланковића 1879-1979 / уредник Милутин Гарашанин. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1982. - VII, 229 стр.
III 75175

60. Милутин Миланковић / Војислав Гледић. У: Великани наше науке / Војислав Гледић. - Цетиње : "Стефан Граф", 1991. - Стр. 88-100.
II 420008
61. Библиографија Милутина Миланковића / Милица Инђић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1993. - 168 стр.
III 432352
62. Европске висине, балкански пад : (Милутин Миланковић у приповеци Молох Вељка Петровића) / Ивана Трифуновић. У: Стремљења. - Год. 33, бр. 6-7-8 (1993), стр. 101-111.
II I 498
63. Милутин Миланковић / Владо Милићевић. - Петница : Истраживачка станица, 1995. - 31 стр.
III 75211
64. О Милутину Миланковићу / Владимир Јокановић. - [Београд] : Одбор Српске академије наука и уметности за обнову куће и подизање споменика Милутину Миланковићу ; Нови Сад : Књижевно-уметничка задруга Славија, 1995. - 54 стр.
II 424422
65. Библиотека академика Милутина Миланковића / Олгица Момчиловић. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. - Стр. 299-552
П. о.: Списи из историје науке / Милутин Миланковић; 1997, Београд.
III 432890
66. Milutin Milanković in science citation index / M. S. Dimitrijević. - [S. l. : s. n.], 1997. - Str. 205-241
Р. о.: Bull. Astron. Belgrade; no. 156, 1997.
IV 283054
67. Сјај звезде Миланковић / Владо Милићевић. - Београд : Рударско-геолошки факултет, Институт за геофизику, 1997. - 205 стр.
III 415609
68. Милутин Миланковић / Никола Пантић. - Београд : Вајат, 1998. - 109 стр.
II 437818
69. Милутин Миланковић – творац и маг небеске механике / Добросав Бјелетић. У: Слово о великанима. Књ. 1 / Добросав Бјелетић. - Београд : Удружење издавача и књижара Југославије ; Нови Сад : Будућност, 1998. - Стр. 69-83.
III 419306/1

70. Милутин Миланковић : 1879-1958 / Борислав Солеша. У: Српски научни круг / Борислав Солеша. - Крагујевац : Атос, 1998. – Стр. 217-237.
II 437055
71. Симпозијум Миланковић - јуче, данас, сутра, Београд, 25 и 26. новембар 1999. / [организатори симпозијума Рударско-геолошки факултет [и] Астрономска опсерваторија. - Београд : Рударско-геолошки факултет, 1999. - 256 стр.
IV 22386
72. Миланковић - прошлост, садашњост, будућност / Владо Милићевић. - Београд : Клуб НТ, 2000. - XXIII, 225 стр.
II 443652
73. Milutin Milanković : The Man and the Scientist : 1879-1958 / George Vid Tomashevich. U: Portraits of Serbian achievers / George Vid Tomashevich. - Toronto : Serbian Literary Company, 2000. - Str. 145-156.
III 294443
74. Милутин Миланковић: 1879-1958 / Никола К. Пантић. У: Живот и дело српских научника. [7] / уредник Милоје Р. Сарић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 2001. - Стр. 173-225.
III 428939
75. Милутин Миланковић: 1879-1958 / Никола Пантић. У: 100 најзнаменитијих Срба / [приређивач Звонимир Костић. - [2. изд.]. - Београд : Принцип, 2001. Стр. 513-517.
III 429596
76. Два писма о Атанасију Стојковићу и Милутину Миланковићу / [приредио] Драган Трифуновић. - Београд : Д. Трифуновић, 2002. - 15 стр.
II 448732
77. Milutin Milanković (1879-1958) and his contribution to European astronomy / M. S. Dimitrijević. - Berlin : WILEY-VCH, 2002. - Str. 570-573
Р. о.: Astron. Nachr./AN; 323, 6, 2002.
IV 283574
78. Осунчавање и клима / [написао, уредио и обликовао] Александар Петровић / Александар Петровић. - Београд : Министарство за заштиту природних богатстава и животне средине Републике Србије, 2002. - 34 стр.
IV 23474

79. The calendar of the Greek Orthodox Church / Milan S. Dimitrijević and E. Theodossiou. - [S. l.] : Taylor & Francis, 2002. - Str. 145-147 P. o.: Astronomical and Astrophysical Transactions; vol. 21(1-3), 2002.

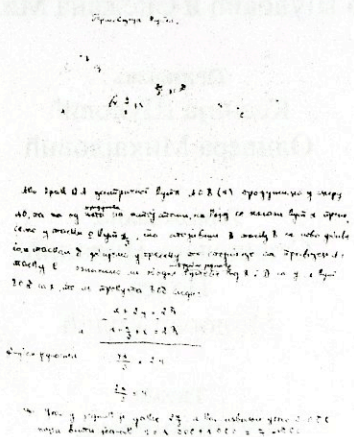
IV 283702

80. Милутин Миланковић : један од најуммијих научника XX века / Миливој Анђелковић. У: Животописи знаменитих Срба / Миливој Анђелковић. - Београд : Златоусти, 2003. – Стр. 87-106.

II 456752

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

81. Милутин Миланковић
 82. Милутин Миланковић као ученик нижих разреда Осјечке реалне гимназије
 83. Из рукописа Миланковићеве научне расправе *Трисекција кута*
 84. Тинка Миланковић, супруга Милутина Миланковића

Миланковићева прва научна расправа

МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ
1879 - 1958

Издавач

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Шуловић и Снежана Миљановић

ПРИПРЕМА

Ксенија Шуловић
Оливера Михајловић

УМНОЖАВАЊЕ

Станислава Николић
Повез
Милорад Родић

ТИРАЖ

50 примерака